

Euskal Unibertsitatea: K. Mitxelenaren *ghettotik* euskararen *unibertsora*

X A B I E R I S A S I

Euskal herriko Unibertsitatea berehala behar dugu, gero-
ra gabe, eta Euskal herriko Unibertsitate ofiziala. Uni-
bertsitate ofizial osoa, bere barruti eta guzti: barruti lege-
ak alda daitezke Espainian (*distrito universitario*, izenez
eta izanez, Frantziako *ressort académique*-tik mailebatua
da), baina, lehengoan dirauteino, hor aurkitu beharko
du gureak ere bere bizilekua. Behar bezala jokutzen ba-
dugu, ez da Unibertsitate ofizial hau orain dugun bezain
etsai izango, makurrenean ere. Gure ikasle-gaiak, gure
ikasleak eta are gure irakasleak horren premia gorrian
daude. Hizkuntzak ere sarbidea aurki lezake, neurri apa-
lean aurrenik, ikas- eta irakas-gai bezala, noski, eta agian,
zenbait gaitan, ikas- eta irakas-bide gisa.

Ezin dezakegu hor planto egin, Santamaria jaunak
ederki erakutsi duenez, gure hizkuntza «diglosiaren purga-
toriotik libratu nahi badugu». Berak bi Unibertsitateak le-
rro paralelo gisa ikusten ditu, hots, behar den geometria
hautatzen badugu, nonbait elkar joko duten lerroak. Eta
hor datza ene kezka: non, noiz eta nola? Ez ote daiteke
gerta, elkarganatu joan beharrean, bata bestearengandik
gero eta saihestuago aurkitzea? Orduan, *absit*, euskara, di-
glosiaren purgatorioan egon beharrean, ghettoaren infer-
nuan sartuko genuke (*Jakin*, 1. zkia., 1977, 62-63 or.).

► **Xabier Isasi** EHuko Psikologia Fakultateko irakaslea da. 2000tik
UEUko zuzendaria da.

Hogeita bost urte joan zaizkigu Koldo Mitxelena eta Karlos Santamariaren arteko ezbai hartatik gaurdaino. Euskaralariaren itzal luzeak gaur arte dirau, *ghettoaren* mamu beldurgarria utzi zigun ondare, *infernuaren* arriskuaz abisatu zigun. Mitxelena jaunak ez zigun esan, ordea, *ghettoaren infernu* horretan zer gerta zitekeen, nahiago zuen, begien bistakoa da, euskara gaztelania eta frantsesaren *ghettoetan* —handiagoak, baina *ghettoak* azken buru—, euskara txertatzea. Karlos Santamariaren ikuspegia, berriz, *unibertsalagoa* zen euskara beste edozein hizkuntzaren pare jartzen baitzuen. Historiak bakoitzari dagokion lekua damaio. Eta azken hogeita bost urte hauetan agerian geratu dira zer-nolako zailtasunak dauzkan euskarak auzo hizkuntzen eremuetan irauteko eta hazteko. *Ghettoaren* paradigma antzua eta estua pitzatu egin zen 1997ko *Euskaren Unibertsoa* jardunaldietan. Zorionez, euskaldunok euskararen biziraupenerako berezko espazioa behar dugulako ideia hedatzen ari da apurka-apurka.

Erreferentzia horiek, gure ustez, ezinbestekoak dira gertatzen dena ulertu ahal izateko. Mitxelenaren pentsamoldeak, salbuespenak salbuespen, gizaldi osoaren ikuspegia markatu du, eta bere ideiak XX. mendeko azken laurdeneko paradigmen eustarri sendoenetakoak izan dira. Ideia horiek, neurri handian behintzat, bideratu dute euskararekiko hizkuntz politikaren joana. Euskara *kategoria* bat da, zerbaiten osagarri, ikergai bat, irakasgai bat, dugun beste ezaugarri bat... Horrela ulertu izan dira K. Mitxelenaren ideiak eta horrela ere bere horretan aplikatu.

Alabaina, euskararen gizarteak, euskalgintzaren eraginez batik bat, argi atzeman ditu bere beharrak zeintzuk diren, eta ikuspegi murriztera makurtu barik aurrera urrats esanguratsuak eman ditu. Hezkuntzan eta hedabideetan ikus daiteke argien, horra hor ikastolak, euskal ereduko lerroak, telebista, *Euskaldunon Egunkaria*, aldizkariak eta abar. Ez dabil aparte, jakina, Euskararen Gizarte Erkundearen Kontseilua, eta esanguratsuak dira, halaber, azken urteotan euskararen normalkuntzarako zabaldu diren plangintza orokor eta integratuak.

Hausnarketak hausnarketa, urte hauetan euskalgintzan izan diren aldaketak ezin esan unibertsitateraino iritsi direnik. Unibertsitatean, urteak joan urteak etorri garai bateko eztabaidak indarra galdu du. Egia esan, UPV/EHU sortu zenez geroztik *Euskal Unibertsitatean* gaiak ez du grina handirik sortu unibertsitarioen artean; kasurik onean euskararen auzia *normalizazioaren* problema besterik ez da izan, hezkuntza politikatik baino hizkuntza politikatik bidera zitekeen problema alegia.

Unibertsitatearen behineneko eginkizuna: tituluak

Jakina denez, unibertsitatearen behineneko eginkizuna goi mailako tituludunak prestatzea da. Titulua da, «persona batek lanbide- edo ikasketa-maila bat erdietsi duela egiaztatzen duen agiria» (*Hiztegi entziklopedikoa*, Elhuyar, 1993). Unibertsitateko tituluak ematea Espainiako Gobernuaren eskuduntza da.¹ Horra hor, bada, unibertsitateko funtsezko betebeharra: tituludunak prestatu, lan merkatuan sortzen diren eskakizunei erantzuteko. Unibertsitateetara datozenak, ehuneko laurogeitik gora esan genezake, lanpostu on bat eskuratzeko titulu baten bila datoz. Lanpostu kualifikatuetarako hautagaienezako, salbuespenak salbuespen, lanpostuaz jabetu ahal izateko ezinbesteko baldintzetariko bat unibertsitate mailako tituluduna izatea da; unibertsitate mailako titulurik ez duenak ez du goi mailako lanposturik eskuratzeko, ez alor pribatuan ezta publikoan ere. Jende xeheak badaki jakin, unibertsitate mailako zenbat eta titulu gehiago —eta *hobeak*— eduki orduan eta lanpostu itxurosoagoak eskura daitezkeela.

Estatuak onartzen dituen tituluak kudeatu behar ditu unibertsitateak. Autonomi Erkidegoek ez daukate eskuduntzarik alor honetan, ez Autonomi Erkidegoek ezta unibertsitateek ere, jakina. Unibertsitateek bana ditzaketen diploma eta tituluek, titulu *propioek* (*espezialista, master...*), ez dute besteen adina baliorik. Hori, hain zuzen

ere, Euskal Herrian problema larria da, gure beharren araberako titulazio-mapa eratzeko eskuduntza ebatsi egiten zaigu eta. Horrela, herriaren garapena baldintzatu egiten da, eta euskararen normalkuntza prozesuan eragiten du bereziki. Tituluen gabeziak dakartzan ondorio txarrez ondo baino hobeto dakite ikastoletan eta euskaltegietan. Ahaztu zaizkigu ikastola eta euskaltegietako irakasleak *homologatzeko* izan diren problemak? Sarri askotan, *homologazio* eufemismoaren itzalean ezkutatu ohi da titulazioaren problema.

Tituluen auzia, ordea, problema formal bezala landu izan da, *iturazko* problema alegia. Tituluari agiri ofizialaren balioa eman zaio, besterik ez. Prestakuntza zer-nolako zen ez du axola gehiegi izan, paperak balio du, aitorepen ofizialak alegia. Jakina denez, Madrilgo irakasle eskola batean lortutako tituluak —gaztelaniaz jakina—, Bilboko irakasle eskolan lortutako tituluaren adinako balioa du —euskaraz bada ere—; nahikoa da, horregatik hain zuzen, Madrilgo tituludunak bere *euskara gaitasuna* egiaztatzea D ereduko lanpostu publikoa eskuratu ahal izateko; euskaraz ikasi duenak horren aurrean, berriz, dena euskaraz ikasiagatik, ez du inolako balio erantsirik bere tituluan. Hausnarketa honen harian, galdera bat baino gehiago datozkigu gogora; jarduera profesionalean —euskaraz— berdinak dira erdaraz eta euskaraz prestatutako irakasleak? Berdinak izango balira, zertarako euskarazko ikasketak?

Berriro esan dezagun, Unibertsitatera doazenak, gehien-gehienak behintzat, titulu bila doaz. Tituluak erakartzen du ikasleria. Nahiko genuke unibertsitatea *jakintzaren jaungia* izatea, ikasteko eta ikertzeko eremu izatea alegia. Baina, gustukoa izan ala ez, unibertsitateak, batez ere, tituluak kudeatzeko erakundeak dira, irakaskuntza eta ikerkuntza bigarren mailako jarduerak dira. Gauzak dauden moduan, euskaldunok, onenean, Espainiako Gobernuak onartzen duen titulu baten edo besteren ikasketa plana euskaraz izatea lor dezakegu, harago deus ez. Ageri-agerian geratu da problema hori *Euskal Herrirako Unibertsitate Legea (Uniekimena)*, herri ekimen legegile bidez, Iruñeko eta Gasteizko Legebiltzarretan aurkeztu izan denean.²

Unibertsitatearen behineneko eginkizuna tituludunak prestatzea dela esatean, jakina, ez dugu esan nahi eginkizun bakarra duenik. Ezta gutxiago ere. Getatzen dena, unibertsitateari buruzko ohiko diskurtsoetan gutxiegi aipatzen dela; gehienetan unibertsitatea ikerketa gune eta jakintza zabalkunderako erakunde gisa aurkezten zaigu. Hori horrela da eta ondo dago horrela adieraztea. Ostera, artikulua horretan tituluen auzian indar berezia egiten badugu ez da bestelako alderdiak gutxiesten ditugulako, inondik inora ere, tituluen auziak duen garrantziagatik baino.

Azken urteotan euskararen normalkuntzan izandako aurrerapenak agerian uzten du formazio bereziaren eta titulazio propioaren beharra. Hezkuntzan, hedabideetan eta, oro har, gizarte zientzietako hainbat alorretan, oso nabarmena da formazio jakineko profesionalen beharra. Irakasleak, kazetariak, administrariak, normalkuntza-teknikariak eta abar behar ditugu. Saihesbideren bat aurkitu behar diogu Estatuak ezarritako bide makurrari.

Lege-diaren bide hertsia

Unibertsitate mailako lehenengo eta bigarren zikloetan (diplomaturak eta lizentziaturak) euskarak oso bide hertsia du. Aipatu dugunez unibertsitate mailako titulazioen onarpena eta ezarpena Estatuaren eskuduntza da, soilik Estatuarena. Autonomi Erkidegoek oso eskuduntza urriak dauzkate unibertsitate alorrean eta, kasurik gehienetan, Estatuarekin berarekin partekatuak dira. Espainiako lege berriak dioenez, unibertsitate publikoak sortzea Autonomi Erkidegoen Legebiltzarren eskuduntza da, beti *Consejo de Coordinación Universitaria* delako organoak aldeko informea ematen badu. Euskaldunontzat oso zaila beraz. Unibertsitate pribatuak sortzea legez samurragoa bada ere, ezartzen diren baldintzek eta kontrolerako irizpideek ez dute prozesua gehiegi errazten. Edozelan ere, kasurik onenean sortutako unibertsitateen jarduera-esparrua dagokion Autonomi Erkidegokoa izango litzateke, ez

Euskal Herria. Gaur egun, beraz, *Euskal Unibertsitatea* sortzea ezinezkoa izango litzateke, legez behintzat.

Tamalez, bizi dugun abagune politikoak ez digu itxaropenerako arrazoi askorik ematen. Badirudi aldaketa esanguratsurik ikusi artean luze itxaron behar dugula. Ustekabeko aldaketa etorri ez eze, *Euskal Unibertsitatea* ez da dekretuz etorriko, legeak ez du ekarriko alegia. Une honetan, behin eta birritan diogunez, ezinezkoa da, ez baitago Euskal Herri osoa barnebiltzen duen administrazioerik. Euskal Herri osorako unibertsitate-lege bakarra eskatzea *politikoki zuzena* bada ere, alferrikakoa da. Are gehiago, legeren batek edo dekreturen batek, egingarria izateko, *Euskal Unibertsitateak* behar dituen oinarriko baldintzak ez ditu beste barik ekarriko. *Euskal Unibertsitatea* behar dugula aldarrikatzea ez da oso eginkizun zaila, ez ikuspegi politikotik, ez kulturaren ikuspegitik ezta hizkuntzaren ikuspegitik ere. Ez da zaila agerian uztea indarrean dagoen egitura juridiko-politikoak *Euskal Unibertsitatea* sortzea eragozten duela. Zailena, ostera, *Euskal Unibertsitatea*, orain eta hemen, egingarria dela frogatzea da. Komunitate unibertsitario euskalduna badela, *Euskal Unibertsitatearen* beharra badela eta unibertsitate mailako proiektua bideragarria egin daitekeela erakustea. Nekagarria da behin eta berriz entzutea *inposatzen* diguten unibertsitateari buruzko erretolika, unibertsitate horrekiko alternatibarik ez daukagunean. Bi hitz horiek, *Euskal Unibertsitatea*, egoki isla dezakete behar dugun unibertsitatea, baina ez dira aski. Guk uste dugu unibertsitate espainol eta frantsesarekiko alternatiba posible dela, baina *alternatiba* diseinatu eta egin gabe dagoela. Sumatzen baditugu ere, ez dakigu zehaztasunez unibertsitario euskaldunen egoera zertan den, ez dakigu euskararen nomalkuntzaren arian goi-mailako formazio beharrak zeintzuk diren, ez dakigu abiatzeko unibertsitate *generalis* edo *espezializatua* behar dugun, ez dakigu *urruneko* unibertsitatetik, edo *telematikotik*, abiatu behar dugun, ez dakigu egungo unibertsitateetan noraino irits gaitzkeen...

Esanak esan, Espainiako unibertsitate-bamuti itxiak eta indarrean dagoen legeriak euskara *ghettora* kondentatzen dute. Dagoeneko, lege berriak 2002ko urtamiletik hasi eta

6 hilabetera, Espainiako unibertsitate guztiek, UPV/EHU eta UPNA/NUP barne, euren claustroak berritu behar dituzte (UPV/EHUn maiatzean bertan dira hauteskundeak); claustro berri horietan, besteak beste, ikasleek murriztuta ikusiko dute euren ordezkaritza. Claustro berri horiek, berriz, estatutuen egokitzapenari heldu behar izango diote lege berriari egokitzeko. Nafarroako unibertsitate publikoko errektoreak argi adierazi du, adibidez, euskara *amotza dela bere* unibertsitatean. Ikusiko dugu UPV/EHUko estatutu berrietan euskara eta euskaldunei ematen zaien tratamendua zertan geratzen den. Legeria eta oraingo UPV/EHUn eraketa ezaguturik zaila izango da orain indarrean dauden estatutuei eustea. Litekeena da okerrera jotzea, ikusiko dugu.

Unibertsitate pribatuen kasua, berriz, ez da oso desberdina izango. Lege berriak dakartzan aldaketetara egokitzeko euskaldunok ez dugu onurarik aterako.

Eta zurrunbilo horretan, eztabaida politiko hutsalak ez digu gehiegi laguntzen *Euskal Unibertsitatea* eraiki nahi dugunoi. Egia da aldeko gizarte mugimendu sendoa behar dugula, baina ez da nahikoa. Abiapuntua jarri behar dugu. Eta abiapuntua unibertsitario euskaldunen komunitatea da, irakasleak eta ikasleak, batik bat. Komunitate hori bildu eta artikulatu gabe ez dago urrats esanguratsurik ematerik. Batzuetan *Euskal Prentsa*ren adibidea erabili izan dugu argibide gisa. Urteetako prozesua izan zen *Euskaldunon Egunkaria* a gitara ekarri zuena. Eta ez zen, hain zuzen ere, euskarazko egunkaria aldarri soilak *Euskaldunon Egunkaria* kioskoetara ekarri zuena. Ez, batez ere, kazetari eta euskaltzale ausarten lanak ekarri zuen. Urteetan metatutako lan, formazio eta esperientziak egin zuen bideragarria euskarazko prentsa. Hori gabe gaur ez legoke *Euskaldunon Egunkaria*rik; politikariek, gogora dezagun, lagundu barik zaildu egin zuten prozesua. *Euskal Unibertsitatearen* auzia antzera ikusten dugu. *Heltze* prozesuan gaude oraindik, erreferentzialtasun guneak eraiki behar ditugu, proiektu zehatzak aurrera eramateko aukerak arakatu, azken buruan, unibertsitario euskaldunak bildu eta lanean jarri.

Egoera politikoak eta antolaketa administratibo-juridikoak, nola ez, eragiten dute prozesuan. Hori begien bis-

takoa da, zaila da oso. Baina ezin eragotz dezake. Irakaspen hori ondo baino hobeto mamiturik beharko genuke euskaldunok. Sistema politiko guztiek daukate zirikituraren bat edo beste herrigintzan jardun ahal izateko, eta, izango ez balute, sasia egin zitezkeen herrigintza lanak frankismo garaian bezala. Hala ere, oraingo egoera ez da, inolaz ere, klandestinitate garaia. Ezin ahantz dezakegu euskaraz egin dugun gehiena, ikastolak, aldizkariak, irratia, elkarteak eta abar, euskaldun batzuen auzolanean daukatela sorburua. Militantzia esan ohi zaio horri. Lan horrek ematen die bideragarritasuna eta zilegitasuna euskaldunen proiektuei. *Euskal Unibertsitatea* izan ahal izateko hori da, hain zuzen, ezinbesteko duguna, euskaldunok gutxi garelako eta baliabide urriak ditugulako.

Erealitatea gordin, den moduan, agertu nahi izan dugu, baina ez etsipena sortarazteko, dauzkagun oztopoak zeintzuk eta nolakoak diren jakiteko baizik. Datozen urteotan Europako bilakabidea izango dugu alde; ez Espainiak ezta Frantziak ere ezin izango diote luzaro eutsi euren itxikeriari eta horretan izan dezakegu aukera.

Unibertsitateak ikasle bila

Iritsi da jaitsiera demografikoa unibertsitateraino. Azken urteotan unibertsitateetako matrikulak esanguratsuki behera egin du. Honek, jakina denez, eragin handia dauka unibertsitateen garapenean. Unibertsitateak, matrikula-tasari eutsi nahian, merkatu berrien bila abiatu dira. Unibertsitateko ikasleriaren ohiko adin-tartea (19-29 urte) zabaltzen ari da, batik bat, 3. ziklo, gradu ondoko eta masterren eraginez. Espainiako unibertsitate-barruti itxiak, beste alderditik, Estatu osoko ikasleriaren esku jarri ditu Euskal Herriko unibertsitateak. Dagoeneko, unibertsitateak elkarren lehian hasi dira inguruko edo urruneko lurraldeetako ikasleak erakartzeko.

Balizko unibertsitario euskaldunak —20.000 inguru—, hutsaren hurrena dira unibertsitario erdaldunen eremu zabalean. Gainera, unibertsitario euskaldunei euska-

razko eskaintza duina egiteak izugarrizko inbertsioak eskatzen ditu (irakasleak, ikasmateriala eta abar). Horrela, bada, unibertsitateei, ez publikoei eta gutxiago pribatuei, ez zaie interesatzen unibertsitario euskaldunen merkatua. Ikuspegi horretatik askoz interesgarriagoa zaie Hego Amerikako merkatua; unibertsitateak jakitun daude han milioikako ikasleen aukera dagoela eta hasi dira, teknologia berriak lagunduta, hango merkatua jorratzen.

Informazioaren eta komunikazioaren teknologia berriek errotiko aldaketak ekarriko dituzte. Unibertsitateek goi-mailako formazioan eta ikerkuntzan daukaten garrantzia galduko dute. Goi-mailako formazioaren merkatua ireki da eta unibertsitateek egokitu behar izango dute euren jarduna lehiakorragoak izan ahal izateko.

Erakaskuntza

Interneteko ingurumarian garaturiko teknologiak zabaltzen hasi besterik ez dira egin, baina, esan bezala, unibertsitateetan euren eragina nabarmena da. Dagoeneko, informazioaren hedapenetik harago formazioaren hedapenera iritsi da; *e-learning* edo norbanakoaren ikaskuntza informazio eta komunikazio teknologien bitartez noranahi zabaltzen ari da. Gero eta enpresa gehiagok bideratzen ditu bere formazio planak ingurune horietatik. Erakaskuntza, ohiko irakaskuntzaren aldetik konparaturik, merkeagoa, bi-ziagoa, arinagoa, denboran zehar moldakorragoa, egokitzailea ikasleentzat eta aldatetarako malguagoa da. Abantaila horiek eta beste zenbait baditu ere, *e-ikaskuntzak*, epe motzean behintzat, ez du ohiko irakaskuntza ordezkatuko.

Azken datuen arabera Euskal Autonomi Erkidegoan biztanleen %25ek baino gehiagok lortu du Interneteko sarrera etxetik bertatik. Bizpahiru urtearen buruan %50etik gora izango dira Interneteko sarrera zuzena izango duten biztanleak. Etxetaraino zuzen-zuzenean iristeko moduan gaude beraz. Honek, jakina, goi-mailako formazioari begira aukera berriak ekartzen ditu. Alderdi honetatik, bitxia da Eusko Jaurlaritzak berriki aurkezturiko *Euskadi Informa* -

zio Gizartean Planean unibertsitateak duen protagonismo urria. Berrogeita hamazortzi programen artetik bakarrean agertzen da unibertsitatea: *Unibertsitate Campus Birtuala*. Unibertsitatea, hitzetan behintzat, berrikuntza sorburua izan da; adierazgarria da ikustea azken urteotako berrikuntza prozesu zabalenean unibertsitateak eginkizun handirik ez duela. Itxuraz, Eusko Jaurlaritzak nahiago du *e-prestakuntza* enpresetara zuzenean bideratzea unibertsitatearen bitartez baino.

Eremu honetan euskaldunok ahalegin berezia egin behar dugu. Momentua da. Orain ez badiogu heltzen garesti ordain dezakegu atzerapena, lehia horretan buru-belarri murgildu behar dugu. Zenbait faktore behintzat alde daukagu: euskaldun eskolatuen gizaldi berriak, gero eta gehiago izateaz gainera gero eta maila jasoagokoak dira. Euskaldun gazteei zabaldu behar diegu bidea. Gazte horiek gidatu behar dute digitalizazio-prozesua. Goi-mailako irakaskuntza telematikoa euskaraz aukera bat baino beharra da dagoeneko.

Interneteko amaraunean goi-mailako formaziorako (euskaraz) eskaintza duina jar daiteke. Teknologia aldetik ez dago arazo handirik, teknologia egokia eta ez oso garestia aurki daiteke. Problema dira edukiak, proiektuak eta kudeatzaileak. Eta hor sekulako lana dago. Unibertsitatean eta euskalgintzan dihardugun eragileek sinergiak bilatu beharko genituzke *goi-mailako erreferentzi gune bakarra* eraikitzeko. Bidea zabalik dago.

Goitik behera errazago

Etengabeko prestakuntza sehaskatik hilobiraino, honela ei da ezagueraren gizartean. Aldaketa arau bihurtzen ari da. Etengabeko formazioa aldaketetara egokitzeko bide bakarra agertu zaigu. Dagoeneko, ezagueraren gizartean unibertsitate-titulua ez da aski, horregatik *gradu ondokoak* (250 eta 500 eskola-ordu artekoak) eta *masterak* (500 eskola-ordutik gorakoak) perretxikoen antzera sortzen ari dira nonahi. Unibertsitateko goi-mailako formazioaz ari gara,

hezkuntzaren erpina batzuen esanetan; euskararen normalkuntzaren ibilbide linealean azkeneko helmuga hain zuzen. Baina euskararen normalkuntzaren ibilbidea ez da lineala, ezin izan daiteke lineala. Paradoxikoki, gure ustez, hezkuntzaren erpin horretan aurki dezakegu euskaldunok irtenbidetariko bat, gradu osteko titulazioetan alegia. Bate-tik, malguagoak dira ez baitute Estatuaren galbahetik igaro behar; bestetik, dauzkagun formazio beharrei eurei erantzuteko propio diseinaturik izan daitezke. Edozein unibertsitatek eskaini ditzake titulazio horiek. Are gehiago, azken urteotan izugarri hazi da horrelako titulazioen eskaintza —ikasturte honetan, 2001-02, UPV/EHUk horrelako 80 bat titulu eskaini ditu—. Egia da, bestetik, eskaintza zabal horretatik asko bertan behera geratu izan direla matrikula ezagatik, baina ez, ostera, euskaraz eskaini izan dena. Itxura denez, joera hori zabalduko da datozen urteetan. Izan ere, beste modutan ezin uler baitaiteke *etengabeko formazioaren* kontzeptua. Horrela gauzatuko da, unibertsitatearen bitartez itxura batean, formazio eta informazioaren kudeaketa. Tituluak eskuratzeko bat edo bi urteko ikastaroak, gaurkotasan handiko gaien inguruan antolatuak eta, kasu askotan, teknologia berrien laguntzaz bideratuak.

Ez da kasualitatea, bada, ikasturte honetan gradu osteko alorrean euskaraz izan den eskaintza: *Hizkuntza, informazioa eta komunikazioa* (Giza zientziak, UPV/EHU), *Hizkuntza Teknologia* (HIZTEK, Irakaskuntza Teknikoak, UPV/EHU, UEU), *Informazio eta komunikaziorako teknologiaren formazioan masterra* (Euskara zein gaztelania ikaslearen aukeran, MU), *Gizarte Komunikazioa Euskal Herrian* (3. zikloko doktorego programa, Gizarte Zientziak, UPV/EHU), *Euskal Hizkuntzalaritza eta Filologia* (3. zikloko doktorego programa, Giza Zientziak, UPV/EHU), *Hezkuntza Zentroen Gestiorako Masterra* (*Ikasgu Nagusia*, HUHEZI MU), eta *Hizkuntza Plangintza Ikastaroa* (HIZNET, Eusko Ikaskuntza, Soziologia Saila UPV/EHU, UEU, SEI). Bost master edota gradu ondoko tituluak euskaraz!

Hirugarren zikloan (doktorego ikastaroetan) eta gradu osteko eta masterretan ikasturte honetan izan den bezainbesteko eskaintza sekula ez da izan. Horietan guztie-

tan, salbuespenak salbuespen, euskalgintzaren eragile bat edo beste ibili da bultzagile eta antolakuntza lanetan, UEU, *Euskaldunon Egunkaria* edota Ikastolen Elkarteak kasu. Modu honetan erantzun nahi zaie euskalgintzak dituen formazio beharrei.

Unibertsitate-inudea

Orain artean saiatu izan gara laburbiltzen unibertsitatearen egoera zertan den eta zein aldaketa datozkigun. Gaiak artikulu xumea baino dossier zabala beharko luke. Hala ere, ideia bi, gutxienik, argi utzi nahi genituzke: bat, unibertsitatea aldaketa prozesuan dagoela, eta bi, euskararen normalkuntzan izandako aurrerapenak alor desberdinetan (hezkuntzan, hedabideetan eta abar) goi-mailako teknikarien beharra agerian uzten duela. *Euskal Unibertsitatea*, bada, aldarrikapen hutsala izatetik beharra izatera iritsi da. Hori argi adierazi nahi dugu.

Euskara Batuaren ibilbide laburrean —35 urte ozta-ozta—, gauza asko egin izan dira, egia da, baina askoz gehiago behar dira *Euskal Unibertsitatearen* oinarriak jartzeko. Unescoren azken adierazpenetan euskara desagertzeko arriskuan dagoen hizkuntza gisa hartu da. Hori horrela da, euskara desagertzeko arriskuan dago. Hari horretatik, Gotzon Garate Deustuko Unibertsitateko irakasleak dioen lez, desagertzeko arriskutik ateratzeko euskarak unibertsitateetan ezartzea lortu beharko luke. Euskararen biziraupenerako unibertsitatea gune estrategikoa da; eta gune estrategiko hori euskararen alde jartzeko irakasleria da giltzarria.

Euskal Herrian dauzkagun unibertsitateek, UPV/EHU, UPNA/NUP, Deustu, MU, Nafarroako Unibertsitatea eta Baionako campusekoa, beren hasieran irakasleri gabeziari aurre egin behar izan diote. Egia esan, erraza izan dute, Espainiatik edo Frantziatik irakasleak ekarri zituzten eta horrela eman zituzten aurreneko urratsak. Tamalez, euskaldunok ez daukagu aukera hori.

Irakasleak eta ikasleak dira unibertsitate-erkidegoko ezinbesteko kideak. Ikasle euskaldun nahikorik badago

egon; irakaslerik, ostera, ez. UPV/EHUK bere bigarren normalkuntza-plana aurrera eramateko pairatzen dituen gabeziak benetakoak dira. Irakasleen gabezia eta unibertsitate mailako ikasmaterialen falta dira, hurrenez hurren, dauzkagun hutsunerik handienak. Lan eskerga egin beharra dago gabezia horiek arintzeko.

Euskarazko irakaskuntzak presente egon beharko luke Euskal Herriko unibertsitate guztietan, horrekin bat gatz. Baina, dirudienez, datozen urteotan kolokan jar daiteke orain artean lortutako apurra. Gorabehera horietan euskaldunok ezin egon gaitezke eroso, aurrerapenak izaten badira ere ez dago ziurtasunik lortutakoa egonkortuko denik. Bide horretatik ez zaie erantzuten euskararen hizkuntz komunitateak dituen goi-mailako formazio beharrei eta ez dago esaterik inoiz erantzungo zaien.

Hori horrela bada ere, dauden irakasleekin eta dauzkagun bitartekoekin egiten dena baino zerbait gehiago egin daitekeelakoan gaude. Alderdi horretan, dudarik ez, ausardia eta babes politikoa beharrezkoa da. Baina, batez ere, azken urteotan unibertsitate desberdinetan egindako lana metatzean dago giltzarria. Apurka-apurka azken urte hauetan unibertsitario euskaldunen kopurua emendatuz joan da. Dagoeneko, unibertsitateko irakasle euskaldunak mila baino gehiago gara. Unibertsitate, fakultate, eskola eta sail askotan sakabanaturik gaude, bakoitza bere txokotan.

Udako Euskal Unibertsitatea (UEU) sarri aipatu izan dugun erreferentea edo bilgunea izan daiteke. Euskara unibertsitateetako *ghettotik* atera behar dugu, *Unibertsitate-inudea* eratu behar dugu. Proposamena, printzipioz, sinplea da: UEUren inguruan bildu unibertsitate desberdinetan sakabanaturik dauden irakasleak, ikasleak eta euskaltzaleak, goi-mailako formazio proiektuak aurrera eraman ahal izateko. Gauden egoeran gaudela, legediak eta unibertsitateen antolakuntzak zabalik uzten dituen zirrikietatik, berandu baino lehen, titulu, ikastaro, ikerketa eta formazio-proiektu propioen eskaintza trinkoa eratu behar dugu. Lankidetzak, sinergia eta indarren metaketa, batetik, eta antolaketa malguta, bestetik, izan behar ditugu oinarritzko irizpideak. *Uda* -

ko Euskal Unibertsitateak bere egin du proposamena. Hasi gara gradu ondoko eta masterretan, hastekoak gara 3. zikloan, eta aurki, irakaskuntza telematikoan murgilduko gara. UEUK, bere historiagatik, 30 urte dagoeneko, eta bere ekarpenengatik, udako ikastaldiak, argitalpenak eta jardunaldiak, bilgune lanak egin ditzake. Une honetan kudeatzen ditugun proiektuak, antolatzen ditugun jardunaldiak eta ikastaroak kalitatearen bermea daukate. Sinesgarritasuna lortu du UEUK, goi-mailako formazioa euskaraz posiblea dela erakutsi duelako, unibertsitate mailako kalitatezko argitalpenak egin dituelako. *Euskal Unibertsitatea sortzen laguntzea* da UEUren xede nagusia. Horretan daukagun konpromisoak urrats berriak ematera eroaten gaitu. Sortu dugu *Inguma* (Euskal Komunitate Zientifikoaren datu-basea, www.inguma.com). Horri esker jakin ahal izan dugu azken urteetan lau mila eta bostehun pertsona baino gehiagok zerbait egin izan dutela euskaraz (hitzaldiak, aldizkari-artikuluak, liburuak eta abar), *Inguma* datu-basean 17.000 erregistrotik gora dago dagoeneko. Sortu dugu Euskarazko Software Katalogoa, Ikastetxeko Hizkuntza Normalkuntza proiekturik handienean (*Ulibani* programa) elkarte aholkularia gara, urteko 10-12 liburu eta Giza eta Gizarte Zientzien aldizkaria (*Uztaro*, www.uztarocom) argitaratzen ditugu, urteko bi jardunaldi berezi (glotodidaktika, informatika, historia eta abar) eta hogeita hamar urte dira (orain Iruñean eta Miarritzen) udako ikastaldiak antolatzen ditugula. Milaka pertsonak ezagutu du UEUren lana.

Hori da, hain zuzen ere, *Euskal Unibertsitaterantz* hurbiltzeko, arestian aipatu *heltze* lana. Eraketa modu desberdinak har ditzakegu, izan daiteke *Ikasgu Nagusian* (Ikastolen Elkartearekin eta AEKrekin batera) Mondragon Unibertsitatearekin lankidetzan jarduteko, izan daiteke unibertsitate desberdinetako sailekin eta irakasleekin gradu ondokoak, masterrak eta 3. zikloko ikastaroak kudeatzeko, eta beste aukera batzuk egon badaude. Edozelan ere, helburua bat bera da: bilgune zabala eta eraginkorra aurkitzea. Bilgune horretatik, lan eginez, posible da administrazio desberdinekin negoziatzea eta antolakuntza modu berriak zabaltzea. Zaila da jakitea bide horretatik *Euskal*

Unibertsitatea etorriko denetz, baina ziurra da *Euskal Unibertsitatea* sortzekotan pilatutako esperientzia eta ekarpenak erabakigarriak izango direla.

Soilik egindako lanagatik UEUK mereziko luke administrazio publikoaren babes eta bultzada handiagoa. UEUK hautsi du K. Mitxelenak aipatzen zuen *ghettoa* eta erakutsi du euskaratik bertatik ere unibertsitatea egin daitekeela. Unibertsitateetako euskararen normalkuntza politiketan sakondu beharra dago, irakaskuntza telematikoaren eremu hasi berrian berezko antolakuntza posible ote den aztertuta beharra dago, titulazio propioetan euskarazko eskaintza bateratua eraiki behar da, baina, batez ere, orain artean egindako lana metatu, ditugun baliabideak banatu eta bilgunea sortu. Hori da bidea.¶

-
1. «Ley Orgánica de Universidades. Artículo 34. Establecimiento de títulos universitarios (...) 1. Los títulos universitarios que tengan carácter oficial y validez en todo el territorio nacional, (...) serán establecidos por el Gobierno, (...) 3. Las universidades podrán establecer enseñanzas conducentes a la obtención de diplomas y títulos propios. Estos diplomas y títulos carecerán de los efectos que las disposiciones legales otorguen a los mencionados en el apartado 1 anterior».
 2. Eusko Legebiltzarreko Mahaiak arrazoitu zuen Uniekimenaren proposamenak «Espainiako Estatuarentzat bermatutako oinarriko araudiei» eragiten diela; besteak beste, homologatzeari, tituluak emateari eta ezagupen, gobernu organu, irakasleriaren estatuaren oinarri eta pareko kontuei (*Euskaldunon Egunkaria*, 2002-02-27).